

Европейски икономически и социален комитет

ЕСО/334
Накъде върви еврото?

Брюксел, 12 април 2013 г.

СТАНОВИЩЕ

на специализирана секция

„Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“

относно

„Десет години по-късно – накъде върви еврото?“

(Икономическото и политическото бъдеще на ЕС и новият Договор)“

(становище по собствена инициатива)

—————
Докладчик: г-н **Cedrone**
—————

Администратор: Александър Александров

На 11 юли 2012 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността, да изготви становище по собствена инициатива относно:

Десет години по-късно – накъде върви еврото? (Икономическото и политическото бъдеще на ЕС и новият Договор).

Специализирана секция „Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 4 април 2013 г.

На ...-ата си пленарна сесия, проведена на ... и ... (заседание от ...), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с ... гласа „за“, ... гласа „против“ и ... гласа „въздържал се“.

*

* *

1. **Заклучения и предложения за бъдещето на еврото**

- 1.1 Според ЕИСК създаването на еврото и на ИПС е най-важният етап от европейската интеграция. То беше част от стратегическа концепция на Съюза, която се вписваше във визията, вдъхновила създаването на ЕОВС и Римския договор. Това беше голямо и смело усилие, облог за бъдещето, който породил толкова надежда, че всички бяха убедени, че силата на единната валута ще преодолее съпротивата, която все още съществуваше и пречеше на създаването на необходимия цялостен ИПС и политически съюз. Впрочем еврото остава предпоставка за всичко това.
- 1.2 Трябва обаче да се съгласим, че след двадесет дълги години това не се случи, може би защото през целия този период еврото не понесе нито вътрешни нито външни сериозни сътресения, или може би поради липсата на доверие, която продължава да съществува в Европа между държавите кредитори и държавите длъжници, което означава недостатъчно сближаване и липса на доверие в управляващите. Така всички предпочетоха да останат в спокойни води и да разчитат на съществуващото благосъстояние; изглеждаше, че всичко е наред, но това беше само привидно спокойствие. Всъщност международната икономическа и финансова криза, която се стовари върху ЕС, даде сигнал за тревога, разруши границите и показа **съществуващите в структурата на ИПС противоречия**, отнемайки привлекателната сила на еврото. В началото се считаше, че за да може да функционира ИПС, биха били достатъчни няколко „счетоводни правила“, като Пакта за стабилност, а всъщност проблемът не беше от техническо, а от икономическо и политическо естество.

- 1.3 ЕИСК отбелязва значението на стабилността. И все пак, стабилността трябва да се отнася не само за цените или икономическите и финансови институции, но също и за политиката и социалните условия. Гражданите с право имат чувството, че именно те плащат най-високата цена на кризата и трябва да изплащат дълга, а не банките, които изиграха решителна роля в кризата, и че това е несправедливо. ЕИСК е убеден, че от политическа гледна точка, строгите бюджетни ограничения не може да се прилагат дълго време. Дори в някои страни допустимите граници вече бяха надхвърлени.
- 1.4 По тази причина ЕИСК счита, че единната валута ще е устойчива, единствено ако се постигне сближаване на икономическия капацитет на държавите от еврозоната и повишаване на конкурентоспособността □ като цяло – цели, които изискват както икономически, така и политически ангажимент. Не е достатъчна само временна поддръжка. Необходимо е да се извърши качествен скок, като се обедини не само валутата и икономиката, а също и политиката, суверенитета, хората и способността за диалог между европейските народи. Нуждаем се от по-силна политическа интеграция, от по-малко дирижизъм, и от социална пазарна икономика, за да се даде нов тласък на растежа и заетостта и еврото отново да започне да бъде възприемано като предимство, а не обратното.
- 1.5 От становището става ясно, че предложенията на ЕИСК са проактивни, докато отговорите на кризата от страна на Комисията и Съвета бяха и са най-вече пасивни. Да припомним например, че Договорът за стабилност, координация и управление набляга на стабилността, без обаче да предлага съвместни финансови инструменти за възстановяването и заетостта, въпреки че споразумението относно Единния надзорен механизъм (ЕНМ) е важна стъпка напред при липсата на надеждна и конкретна пътна карта за политическия съюз. Европа, обаче, трябва отново да започне да създава богатство, за да може да го преразпределя справедливо. Това е най-добрият начин за намаляване на протестите. Не може само да се налагат строги бюджетни ограничения.
- 1.6 Вместо това ЕИСК призовава, както многократно е посочвал, да се проведе операция „ИСТИНА“, посветена на еврото и Европа с цел те да бъдат предпазени, на техните политически и икономически граници, загуби и ползи, както и на това чия е отговорността, за да стигнем до настоящото положение; трябва да се действа бързо; няма повече време за реторика, заблуди и илюзии. Това е единственият начин да се избегне разпадането на Европа, която отдавна е в упадък. За тази цел би било по-добре да не се обвиняват в популизъм тези, които протестират поради наложените ограничения. Европа трябва да се научи да изслушва без надменност. Тя не може да продължава да не обръща внимание на това, което □ се казва.

Предложения за доизграждане на ИПС: липсващите аспекти

Икономически аспект

- 1.7 ЕИСК счита обаче, че най-добрият начин да се доизгради ИПС, да се избегне рецесията, да се намали дългът на държавите и да се стабилизируют бюджетите е да се обърне принципът, на който понастоящем се базира икономическата култура на ЕС (стабилност за растеж), като се тръгне от растежа, а не от строгите бюджетни ограничения, и той се превърне в негова главна цел в полза на нов **пакт за насърчаване (изравняване) на растежа, заетостта и стабилността** и чрез включването на социалните партньори (растеж за стабилност). Комитетът е убеден, че:
- i) възстановяването не може да бъде постигнато единствено с мерки на парична политика (като предоставяне на големи парични средства на банковата система, ниски лихвени проценти) и данъчна политика (понастоящем ограничена поради необходимостта от фискална консолидация в много държави), а трябва да бъде насърчавано и чрез нарастване на инвестициите в сектора на алтернативните енергии, околната среда и **социалните инвестиции**, като по този начин се създаде търсене на инвестиционни продукти и услуги от страна на частния сектор, при което се отчитат и нуждите на семействата;
 - ii) чрез тази формула е възможно да се намалят **изключително високите равнища на безработица** и да се създадат **данъчните приходи**, необходими за намаляване на публичния дълг и националните дефицити;
 - iii) тези инвестиции не трябва да бъдат финансирани само по формулата „повече данъци – повече публични разходи“, а по-скоро чрез **облигации, които биха привлекли прекомерните световни спестявания, които не намират пазари за инвестиране**, като по този начин се подкрепи растежът както в ЕС, така и в международен мащаб: растеж, който може да бъде подпомаган по-скоро от ползите от финансираните проекти, отколкото от бюджетни трансфери между държавите членки;
 - iv) необходимо е приоритетно да се **засили финансовият капацитет на предприятията**, и най-вече на МСП, много от които понастоящем са застрашени от изчезване, тъй като не разполагат с достатъчни банкови кредити, за да се гарантира закупуването на компоненти и материали, и поради това, че централните банки изискват прекалено много гаранции от банките, които отпускат кредити на МСП;

- v) би трябвало незабавно да се насърчат публичните инвестиции в полза на растежа, като се запазят извън бюджета и се прилагат „златните правила“, т.е. система от общи правила, които отчитат също така равнището на задлъжнялост на частния сектор на държавите в очакване на въвеждането на еврооблигации¹.
- 1.8 Да се въведат **симетрични политики**, за да стане **еврото устойчиво** и да се намали различието между икономиките на държавите посредством план за солидарност за трансфер на ресурси за инвестициите към държавите с по-слаби икономики, посредством целеви проекти с бюджетни трансфери, ако е необходимо, и с интегриране на пазара на труда и на социалната политика. С други думи, да се действа чрез симетрични корекции: общи фондове за спасяване на застрашените от фалит банки, европейска система за гарантиране на влоговете, облигации на Съюза (*unionbonds*), еврооблигации (*eurobonds*), общи политики за намаляване на външния дефицит на ЕС и др. (създаване на общ фонд за компенсации или приспособяване);
- 1.9 Да се създаде **икономически ръководен орган на ЕС**, надхвърлящ настоящия метод на координация на политиките, който не доведе до добри резултати, превръщайки Еврогрупата в орган, който взема решения с мнозинство, като по този начин стане говорител на еврото; не е възможно повече да съществуват паричен и банков съюз, а икономическите политики да останат разделени. Вместо това едно съвместно управление (както при фискалния пакт – *fiscal compact*) на макро- и микро равнище (създаване на промишлен пакт – *industrial compact*), може да пренасочи икономическата и данъчната политика в полза на растежа, заетостта и социалното приобщаване.
- 1.10 Да се въведе **общ бюджет** за еврозоната, разбира се, управляван с общи правила, обединявайки търговската политика и платежния баланс, в които понастоящем има големи различия; да се постигне фискална консолидация, като се предприемат действия по отношение на мултипликаторите, за да се освободят ресурси в полза на растежа и заетостта и чрез реформи, които могат да увеличат производителността на по-слабо развитите страни².
- 1.10.1 Впрочем това, което е необходимо, е ограничаване и/или смекчаване на настоящите мерки за строги бюджетни ограничения за най-задлъжнелите страни, и разширяване на търсенето в държавите кредитори. Държавите членки трябва да действат едновременно във връзка с дълга и структурните реформи, а ЕС следва по конкретен начин отново да даде тласък на растежа чрез план, основан на солидарността, за да се повиши заетостта и социалната справедливост. В условията на рецесия не може да се налагат и строги бюджетни ограничения, както постъпва ЕС: освен това намаляването на дълга едновременно с ограничаване на кредитирането се отразява пагубно на икономиката.

¹ Вж. становище на ЕИСК относно „Растеж и държавен дълг в ЕС – две новаторски предложения“ (ОВ С 143, 22.5.2012 г., стр. 10).

² Вж. становище на ЕИСК относно „Препоръката за препоръка на Съвета относно прилагането на общите насоки за икономическите политики на държавите членки, чиято парична единица е еврото“, CES1932-2012.

Валутен и финансово аспект

- 1.11 По тази причина е необходима система, която да е в състояние да се справя с грешките и слабостите на отделните държави, да бъде в помощ на процеса на реформа и да намалява икономическите различия и дисбаланса между държавите от еврозоната, включително и чрез валутната политика.
- 1.12 ЕЦБ също беше засегната от ограниченията на ИПС. По силата на Договора тя трябваше да провежда **единна, почти федерална парична политика, докато икономиките на държавите бяха и са различни**, като между тях съществуват сериозни дисбаланси. Ето защо беше и отново ще бъде необходимо ЕС да се намесва с коригиращи мерки. Това би позволило да се избегне свръхекспозиция и би направило по-ефикасни и по-справедливи действията на ЕЦБ, насочени към стабилизиране на цените, намалявайки нарушенията и дисбалансите, които, ако не бъдат преодолени, може да поставят под въпрос самото съществуване на единната валута, както това беше показано през последната фаза на кризата с държавния дълг, която беше избегната само с решителната намеса на управителя на ЕЦБ. Това е необходимо, за да се благоприятства икономическата интеграция, която изостава от паричната, поне докато ЕЦБ не разполага с ясен мандат и ЕС не преодолее политическия си дефицит.
- 1.12.1 Понастоящем ролята на ЕЦБ е изложена на прекалено голям риск. За да изпълнява по-добре тази роля и да разполага с равни възможности като Федералния резерв, тя би трябвало да има същите функции и същата задача като него, включително задачата на кредитор от последна инстанция, за да се намалят разликите между лихвените проценти. Следователно ЕЦБ трябва да има пълни правомощия, които да дават възможност, при необходимост, да стимулира растежа.
- 1.12.2 В момента централните банки разгорещено обсъждат въпроса какви стратегии да се възприемат, за да се даде нов тласък на растежа. Това е старият въпрос за отношението между строги бюджетни икономии и растеж, тоест между инфлация и растеж и между растеж и заетост. Достатъчно е да помислим, че за да изпълни задачата си да понижи безработицата до 6% Федералният резерв всеки месец пуска на пазара 85 милиарда долара (Bank of England евентуално би последвала подобна политика). Тази ситуация поставя в слаба позиция ЕЦБ, която, за разлика от другите централни банки, не се подкрепя от правителство или бюджет. Същото се отнася и за контрола на съотношението между валутите. ЕЦБ би трябвало също да носи отговорност за политиката по отношение на обменните курсове. Понастоящем единствено Съветът (съгласно Договора) има право да сключва официални споразумения относно системата на обменни курсове на евро то спрямо валутите на трети държави.

- 1.12.3 **Дългът:** друг важен елемент на ИПС. Във връзка с това ЕИСК вече направи конкретно предложение за изтеглянето от пазара на 60% от дълга на държавите, за да може по този начин да се избегне отражението на спекулациите на пазара върху еврозоната³. Ясно е, че при наличие на завършен ИПС и общ бюджет на еврозоната могат да се предвидят и форми на емитиране на общи облигации (разбира се, това може да се извърши в рамките на общ бюджет на еврозоната).
- 1.13 Що се отнася до финансовата и банковата система като цяло, ЕИСК счита, че е необходимо да се приложат, в необходимия, т.е. в най-кратък срок, всички аспекти на мерките, предприети от ЕС⁴. Те са сред най-ефикасните инструменти за доизграждането на ИПС, за неговата стабилност и за вътрешния пазар.

Политически и институционален аспект

- 1.14 ЕИСК счита, че в интерес на бъдещето на ЕС и на институционалното му устройство трябва да се преодолеят схемите, свързани с „идеологическия модел“, въпреки че „федералният“ модел ни изглежда най-подходящ, и да се насочат към функционалните аспекти и съществените въпроси, за да може да оцелее самата идея за Европа – Европа, която отново да постави хората и солидарността в центъра на най-важната си цел, около която да се върти икономиката, а не обратното. Вече е време да се започне работа по осъществяването на **политически, социален и икономически съюз**. Плахият и неподходящ опит на Съвета обаче, макар и похвален, ни изглежда наистина недостатъчен. Необходимо е да се сложи край на егоизма, на „утопизма на интересите“, който изглежда е обхванал Европа, и да се работи в полза на солидарността; да се преустановят или смекчат политиките на строги ограничения, за да се намалят страданията, като в инициативите отново се отреди централно място на труда и растежа.
- 1.15 Ето защо е необходимо насочване към **политически** и социален **съюз** за доизграждането на ИПС, с оглед на горепосочените предложения. Процесът на вземане на решения трябва да стане по-демократичен (гласуване с мнозинство) и прозрачен за положителна и по-балансирана интеграция и общо управление на суверенитета, като по този начин се намалят съществуващите различия в процеса на интеграция. Това би дало възможност на ЕС да се изразява „с един глас“ и в международните организации.

³ Вж. становище на ЕИСК относно „Растеж и държавен дълг в ЕС – две новаторски предложения“ ([ОБ С 143, 22.5.2012 г., стр. 10](#)).

⁴ Вж. становище на ЕИСК относно „Създаване на рамка за възстановяване и оздравяване на кредитни институции и инвестиционни посредници“, ([ОБ С 44 от 15.2.2013 г., стр. 68](#)) и становище на ЕИСК относно „Пътна карта за създаване на банков съюз“ ([ОБ С 11 от 15.1.2013 г., стр. 34](#)).

- 1.16 **Нов договор:** ЕИСК счита, че голяма част от посочените в становището предложения от икономическо естество могат да бъдат осъществени без да се променя Договорът. Когато е необходимо, може да се действа чрез засилено сътрудничество между държавите, одобряващи предложенията (както в случая с фискалния пакт), и с цел да се действа по-бързо, да се избегне риска от евентуално разпадане на ЕС в резултат на нови външни атаки, и да се запазят политиките на строги бюджетни ограничения. Друг вариант за по-задълбочена интеграция, може да бъде предоставянето на конституиращ мандат на следващия Европейски парламент. Неговото предложение би могло да бъде обект на национални референдуми, които да се проведат едновременно във всички заинтересовани държави.

Интернационален аспект

- 1.17 Това, което сега се случва в Европа, **има последици в международен мащаб** и обратно. Поради тази причина би било необходимо да се разполага с международни организации, които да са по-ефективни и с по-голям капацитет за вземане на решения, с цел да се гарантира по-силно **световно управление**. В тази област ЕС би трябвало да има единно представителство, поне в еврозоната. По-специално Г-20 би трябвало да може да създаде „Икономически и социален комитет“ за световно развитие, да предприема действия чрез данъчно стимулиране.
- 1.18 Само едно различно политическо устройство обаче, по-сплотено и демократично, може да даде възможност за добро вътрешно управление на ЕС, но и за по-добро външно управление, като му предостави възможност „да говори с един глас“ на международно равнище. Това се отнася в особена степен за съотношението между валутите, за да се избегнат щети за икономиката на ЕС и за отношенията между икономиките в световен мащаб, особено с развиващите се страни.
- 1.19 Това накратко са **четирите предложения** за доизграждане на „дома“ на еврото:
- i) икономическо управление на ЕС (за растеж, заетост, икономическо и социално сближаване); общ бюджет за еврозоната и намаляване на икономическата асиметрия между държавите от еврозоната;
 - ii) валутно и финансово управление: укрепване на мандата на ЕЦБ; доизграждане на вътрешния пазар за финансовия сектор и банките;
 - iii) политически и социален съюз;
 - iv) укрепване на междуинституционалната роля на ЕС и световното управление.

2. Въведение

- 2.1 Понастоящем ЕС преживява особено труден и опасен период, който може да доведе до отрицателни последици, много по-сериозни от икономическите и социалните последици, които вече се проявяват. Настоящото становище по собствена инициатива разглежда редица въпроси, сред които необходимостта да се спазват ангажиментите в сферата на икономическото и социалното сближаване, вече поети по силата на Договора, да се насърчава нова икономическа и парична политика за растеж и заетост, по-проактивни иновативни политики; да се създаде Европейски фонд за рисков капитал за малките и средните предприятия и накрая да се работи за бъдещето на ЕС⁵.
- 2.2 Изправени сме и пред големи икономически интереси, включително в рамките на ЕС, които вместо да се сближават, се противопоставят. Еврото няма никаква вина за случващото се⁶. То е валута, която за дълго беше оставена сама на себе си и все още чака „заинтересованите страни“ (правителствата) да решат какво ще се прави.
- 2.3 ЕИСК е длъжен да отговори на тези предизвикателства открито, ясно и далновидно, съзнавайки какъв е залогът и какво е равнището на конфронтация, без да скрива истината; с настоящото становище Комитетът желае да допринесе активно и безрезервно за доизграждането на ИПС и за преодоляването на кризата в интерес на работниците, предприятията и гражданите на ЕС, по-специално от еврозоната, която страда най-много от настоящата криза.

⁵ Освен това в настоящото решение се анализират някои въпроси, разгледани в становището относно „*Растеж и държавен дълг в ЕС – две новаторски предложения*“ ([ОВ С 143, 22.5.2012 г., стр. 10](#)).

⁶ „Всичко, което беше казано и написано наскоро относно предполагаема криза на еврото, не е нищо друго освен празни приказки“, Helmut Schmidt.

3. Договорът от Маастрихт: парична политика и сближаване

3.1 Паричен съюз

- 3.1.1 Приемането на единна валута щеше да е оптимално решение за страните, които са подложени на симетрични шокове или разполагат с механизъм за абсорбиране на асиметрични шокове. Емпиричните проучвания показаха, че в Европа има по-голяма вероятност от асиметричните шокове, отколкото в Съединените щати. Разбира се, единната парична политика на ЕЦБ, чиято основна цел е стабилността на цените във валутния съюз, не може да реагира на асиметрични шокове в отделни държави от еврозоната. С оглед на това е необходим друг, достатъчно ефективен механизъм, който да се справя с тези шокове. Колкото по-малки са мобилността на производствените фактори, откритостта на икономиките, синхронизацията на икономическите цикли, диверсификацията на производството, финансовата интеграция и обемът на взаимната търговия, и колкото по-строго се регулира пазарът на труда и по-големи са инфлационните разлики между икономиките на държавите членки, толкова по-неподходяща за членовете на еврозоната ще бъде единната парична политика на ЕЦБ. Колкото по-неефективни се окажат мерките за адаптация, целящи смекчаване на последиците от асиметричните шокове (гъвкавост на цените и заплатите, мобилност на работна сила и капиталите между държавите членки, както и фискален федерализъм), толкова по-зле ще се справи дадена страна със загубата на суверенната си парична политика.
- 3.1.2 ИПС е може би основният, но не и единственият стълб на Договора от Маастрихт. След падането на Берлинската стена източникът на вдъхновение освен от икономически беше главно от политически характер. Много други държави наблюдаваха изненадани и безразлични новата ситуация, както и почти незабавното поглъщане на Източна Германия и равенството между двете марки ($1=1$), подкрепено от Bundesbank. Беше предпочетено да се отложи доизграждането на ИПС за по-късно, създавайки всеобщо очакване, което по-късно се оказа илюзия, че паричният съюз може да доведе до политически и че еврото би станало двигател за федерална Европа; това обаче не се случи.
- 3.1.3 Освен да помогне на еврозоната да „говори с един глас“ Съюзът трябваше да даде на еврото всичко онова, което му липсваше. Счита се, обаче, че за да функционира всичко, са достатъчни само няколко „правила“ като Пакта за стабилност с произволни параметри, създадени от него и разглеждани като безпогрешни; тези очаквания обаче не се оправдаха. Мандатът на ЕЦБ е еднопосочен, по-ограничен от този на другите централни банки. Тези противоречия рязко се проявиха с финансовата криза, която беше усетена с голямо закъснение от ЕС, а след това с кризата с държавния дълг, която лиши еврото от ореола и от магическата сила, с която го представиха при създаването му, намалявайки по този начин привлекателността му до такава степен, че днес то се възприема като заплахата или като коварен аргумент за оправдаване на политиките на строги бюджетни ограничения.

3.2 Тази политика излага на риск **икономическото и социалното сближаване**, друг стълб на Единния акт, на Договора от Маастрихт, в който като цел на ЕС се посочва **високо равнище на заетост и високо жизнено равнище**. Под влияние на настоящата криза тази цел изчезна от европейската програма. Въпреки че наскоро беше отново включена в дневния ред, поне на думи, тя остана без оперативни инструменти и следователно без никакво практическо въздействие върху реалната икономика и заетостта.

4. **Първите десет години от съществуването на еврото**

4.1 **Предимствата**

4.1.1 До 2008 г. от парична гледна точка ИПС функционираше доста добре за държавите членки на еврозоната: опростяване на търговията, отстраняване на валутния риск, премахване на конкурентните девалвации, стабилност на цените (средна годишна инфлация 2,03 % с изключение на прекомерни покачвания в някои страни при прехода от старата към новата система), намаляване и сближаване на равнищата на дълга (до 2009 г.!), растеж и заетост (бяха създадени 14,5 млн. нови работни места⁷, равновесие на всички текущи плащания, съотношение дълг/БВП под това на Япония и САЩ, постоянен обменен курс с долара (с около над 30%), поради по-слабите икономики.

4.1.2 Такава е общата картина. Контекстът е различен, ако положението се разгледа страна по страна. Основните предимства бяха главно за държавите, чиято икономика послужи за основа за параметрите, които съпроводи създаването на еврото: техният растеж и производителност нараснаха, като това рязко увеличи износа (близо 2000 млрд долара само за Германия от 2000 г. досега) и по този начин засили платежния им баланс⁸, докато другите държави ползваха частични предимства и/или бяха реално необлагодетелствани, главно поради асиметричността на системата, свързана с единната валута, така че държавите с дефицит са длъжни да правят корекции за разлика от онези, които имат излишъци. Освен това трябва да се отчетат различните реакции на държавите в отговор на условията, създадени от еврото.

4.2 **Разходите**

4.2.1 Разходите, които трябва да се вземат под внимание, са онези, които са свързани със сближаването по отношение на конкурентоспособността между държавите, с тяхната загуба на суверенитет в сферата на макроикономическата политика, обменния курс, конкурентните девалвации и др.

⁷

Макар и с различни равнища (среден растеж от 1,6% между 2001 и 2006 г.) докато растежът беше 2,3% в трите държави на ЕС-15, оставали извън еврозоната. Също така тези държави имаха равнище на безработица почти с 3% по-ниско от средното.

⁸

„Всички наши излишъци всъщност са дефицит за другите. Кредитите, които имаме към другите, са техните дългове“ Н. Schmidt.

4.2.2 С кризата, при липсата на подходящ и завършен ИПС, се появиха други разходи, като например прехвърлянето на банковите пасиви към публичните бюджети, с увеличаване на трудностите за държавите, които вече имат по-голям дълг. В резултат на това Съюзът се раздели на две: от една страна държавите кредитори, а от друга – държавите длъжници, които все повече заприличват на държави от третия свят. Всъщност държавите кредитори не само увеличават бедността на южните държави, но и богатството на северните. Достатъчно е да се спомене само излишъкът, натрупан от Германия, не чрез вътрешното счетоводство на еврозоната (в такъв случай бюджетът на ЕС би бил в равновесие!), а благодарение на излишъците □ спрямо чужбина, които са толкова големи, че в дългосрочен план биха могли да изложат самите германци на финансов риск, който да навреди на тяхната икономика.

4.3 Недостатъците

4.3.1 Различни са структурните недостатъци и слабостите на системата за управление на валутата: ограниченията на Пакта за стабилност и растеж, който някои държави се опитаха да разрушат, когато им създаваше проблеми (Германия, Франция и Италия); липсата на мониторинг на показателите за производителност; липсата на инструменти за управление на кризи; разходите за оставане в еврозоната; системният риск; икономическите дисбаланси между държавите; запазването на фискалния и бюджетния суверенитет на държавите.

4.3.2 Все пак рискът, свързан с обменния курс и конкурентните девалвации, не бяха премахнати между държавите членки на еврозоната и тези извън нея, по-специално Обединеното кралство, и относително скоро британска лира би могла да се обезцени спрямо еврото, с което биха били нарушени условията за лоялна конкуренция, които се предполага, че трябва да съществуват на единния пазар.

4.3.3 От икономическа гледна точка най-сериозният проблем са икономическите дисбаланси, които съществуват още преди 2000 г. Това положение се отрази неблагоприятно на по-слабите държави, предизвиквайки „асиметрични шокове“, благоприятствани и от масовия приток на капитали към Германия – асиметрични шокове, с които ЕЦБ не може да се справи с инструментите, с които сега разполага. Друга трудност, която се дължи на международния контекст, излезе наяве едва по-късно поради финансовата криза⁹.

4.3.4 Най-голямата грешка обаче беше да се мисли, че е възможно да съществува единна валута без никакво ограничение на суверенитета на държавите, не само на бюджетния, но по-специално на отделното управление на дълга с национална банкова и финансова система заедно със системата за надзор.

⁹

Вж. становището на ЕИСК относно „Финансовата криза и нейното въздействие върху реалната икономика“ (ОВ С 255, 22.9.2010, стр. 10) и становище на ЕИСК относно „Растеж и държавен дълг в ЕС - две новаторски предложения“ (ОВ С 143, 22.5.2012 г., стр. 10).

- 4.3.5 И накрая, най-сериозният недостатък на политическо равнище е следният: еврото беше създадено без да му се даде общ „дом“ и „един глас“, независимо от полаганите от време на време усилия от страна на ЕЦБ да запълни тази липса. По този начин ЕЦБ премина от „записаната“ в Договора автономност към поемането на роля на заместител на политиката, за да се избегнат щети за единната валута и за ЕС¹⁰, по същия начин както растежът изведе на преден план ролята на най-силната държава.
- 4.3.6 ЕИСК счита обаче, че еврото ще стане по-жизнеспособна валута само чрез сближаване на икономическите резултати на държавите от еврозоната, за да насърчат по-хомогенен растеж и чрез създаване на политически съюз, който да направи тези различия приемливи, тъй като **проблемът не е счетоводен, а политически**, като в него влиза и въпросът за демокрацията и следователно за едно по-справедливо разпределение на гласовете в различните органи, вземащи решения. Да се подчертава само икономическия и „счетоводен“ аспект е илюзия и грешка, която повече не можем да си позволим.

5. **Международният контекст**

- 5.1 Това, което понастоящем се случва в Европа, има последици и на международно равнище и обратно; икономиките, дългът, финансите, търговията, съотношението между валутите и др. са много тясно свързани. В частност ние мислим за още по-тясната връзка между икономиките от двата бряга на Атлантическия океан; така беше поне до 2009 г. Днес обаче икономиката на САЩ се възстановява, докато европейската е в рецесия, което отчасти се дължи на две различни икономически школи, освен на разликите между ролята, които играят Федералният резерв и ЕЦБ.
- 5.2 Във всички случаи за цялата световна икономика е необходимо да има по-ефективни международни органи с по-големи правомощия за вземане на решения, за да се засили **световното управление** (МВФ, Световна банка, МОТ, СТО). От своя страна Г-20 би имала нужда от по-стабилна структура, за да взема обвързващи решения; например тя би трябвало да създаде „Икономически и социален комитет“ за световното развитие, да действа чрез данъчно стимулиране, да управлява отношенията между валутите, за да намали дискриминацията в търговската сфера, включително и посредством по-голяма способност на ЕЦБ за интервенция.

¹⁰ „Еврото би могло да изостри политическите напрежения между членовете на ПС дотам, че да създаде благоприятни условия за появата на нови конфликти, в това число военни“, Martin Feldstein и Milton Friedman.

5.3 Прекомерно големи **спестявания на световно равнище**. В действителност растежът е от съществено значение и за останалата част от световната икономика. Отправеното от МВФ предупреждение, според което Европа трябва да подпомага мерките за намаляване на дълга и дефицита с разпоредби за стимулиране на растежа, е навременно и оправдано. Налице са прекалено големи спестявания на световно равнище, които не намират начини за инвестиране. И наистина – беше направен неуспешен опит да се намерят начини за инвестиране за частни инвестиционни фондове на стойност почти 2000 млрд. щатски долара¹¹. Основният държавен инвестиционен фонд на Норвегия понастоящем намалява дела си в европейски инвестиции от над половината на две пети¹². През 2011 г. основният азиатски държавен инвестиционен фонд „China Investment Corporation“ регистрира загуба на инвестиции в своите частни инвестиционни фондове, намали от 50 на 25% своя портфейл с частни акции и търси начини за инвестиране в по-дългосрочен план по-скоро в публичния, отколкото в частния сектор¹³.

6. Текущи действия в рамките на ЕС

6.1 **ЕФФС/ЕМС:** изправен срещу ускоряването на кризата, която премина в спекулативни атаки срещу еврото, без да се предприемат никакви мерки срещу спекулантите, Съюзът се опита да реагира на различни фронтове. Например засилването на Европейския инструмент за финансова стабилност чрез евентуално предоставяне на банков лиценз би направил от него ефикасен, макар и ограничен инструмент за оказване на помощ на държавите, заплашени от фалит не по тяхна вина, срещу спекулацията с акции на банкови институции и с дълга, въпреки че това не е решение на кризата.

6.2 **Банковият съюз** е друг негов стълб. Всъщност е невъзможно да се предпази дълго една зона с единна валута, но с 17 финансови пазари и с дълг, особено след като кризата изостри националното фрагментиране. Ето защо банковият съюз се превръща в необходим и приоритетен елемент за споделяне на риска, за защита на вложителите, и чрез „процедурата на ликвидация“ за възвръщане на доверието в системата, която престана да функционира, и за задвижване отново на финансирането за предприятията във всички държави, въз основа на съответното население, а не на големината на банките, като се избягва прехвърляне на средства към държави, за които се счита, че представляват по-малък риск, и се намалят разликите между лихвените проценти. Освен това банковият съюз би помогнал за намаляване на системния риск и за прекъсване на връзката между публичния дълг и банките. Тук също не бива да се забравя, че еврото беше създадено, докато банковите системи останаха разделени, което е сериозна слабост. Това се дължи главно на факта, че банковите системи на някои от силните държави до голяма степен са публични.

11 *Bain & Company Global Private Equity Report for 2012.*

12 Reuters (2012). Държавният инвестиционен фонд на Норвегия - 610 млрд. щатски долара – ще намали експозицията му в Европа, 30 март 2012 г.

13 http://www.upi.com/Business_News/2012/07/25/Chinas-sovereign-wealth-fund-reports-loss/UPI-38111343274421/#ixzz2AcHV3HNp.

- 6.3 **Европейският банков надзор** допълва текущите мерки. Това е правомощие на равнище ЕС, упражнявано пряко от единен орган. За да се покаже, че Европа предлага значителна добавена стойност, е от ключово значение да се насърчава по-голяма прозрачност в банковите дейности и да се предотвратят конфликти на интереси и неправомерните практики като манипулирането на лихвените проценти LIBOR. ЕИСК приветства предложението за създаване на единен механизъм за надзор под егидата на Европейската централна банка, който да обхваща цялата еврозона и да е достъпен за всички държави членки¹⁴.
- 6.4 ЕИСК оценява положително новата програма за преки парични операции (ППО), която дава възможност на ЕЦБ да придобива държавни облигации на вторичния пазар, за да сложи край на спекулацията и да намали разликите по отношение на дълга на държавите и оттам спрямо еврото. Това, заедно с други приети нестандартни мерки на паричната политика (което вече е правено в миналото) за справяне с финансовата криза, бележи поврат за ЕЦБ, въпреки че е в духа на Договора и в правилната посока. И в този случай обаче става дума за технически инструменти, които не решават проблема, а дават време на правителствата и на ЕС да приемат необходимите мерки.
- 6.5 **ЕЦБ**
- 6.5.1 ЕЦБ „има за цел за запази стабилността на цените“ и за да успее, трябва да запази своята политическа независимост, т.е. тя не може да „иска нито да приема инструкции“ от страна на правителствата или от ЕС. Този статут е правилен, въпреки че съгласно Договора „Съветът може да сключи официални споразумения относно системата на обменния курс на еврото спрямо паричните единици на трети държави“¹⁵. При липса на такива споразумения или в периода между тях, ЕЦБ би трябвало да счита политиката относно обменните курсове за част от своята отговорност. ЕЦБ има и второстепенни цели като например да допринася за финансовата стабилност, въпреки че нейните интервенции по време на кризата могат да бъдат отнесени към основната цел, тъй като до голяма степен те са продиктувани от необходимостта да се създаде отново ефективен механизъм за предаване на паричната политика, поддържайки по този начин финансовата стабилност на всички страни от еврозоната.
- 6.5.2 По повод на динамиката на цените е необходимо да се припомни, че възниква въпросът дали е правилно критерият от Маастрихт за инфлацията да се основава на средната стойност на инфлацията на трите най-проспериращи държави в ЕС, а не в еврозоната.

14 Вж. становището на ЕИСК относно *Пакет „Банков съюз“*, ([ОБ С 11 от 15.1.2013 г., стр. 34](#)).

15 Член 219 от ДФЕС.

- 6.5.3 По принцип мандатът на ЕЦБ е по-ограничен, отколкото този на другите централни банки. На първо място ЕЦБ няма мандат да подкрепя растежа и заетостта както Федералният резерв, въпреки че паричните им политики си приличат. Съществуват обаче основни различия между САЩ (централизирана данъчна система) и ЕС при прилагането на бюджетната политика. Освен това днес ролята на ЕЦБ на **кредитор от последна инстанция** (*lender of last resort*) е, както ясно личи в „националните“ условия, нещо, което би трябвало да стане възможно в контекста на един завършен ИПС. Освен това единната парична политика на ЕЦБ е усложнена от съществуването на икономически различия и дисбаланси между отделните държави на еврозоната при липсата на коригиращи действия от страна на ЕС.
- 6.5.4 Въпреки всичко, положително е, че принципът за „единственост“ на еврозоната накара ЕЦБ да заяви, че еврото е „необратимо“ и □ позволи, както видяхме по-горе, след трудна борба да приеме мерки за намаляване на разликите между лихвените проценти на дълга на различните държави, благодарение на възможността да купува облигации на вторичния пазар. Този процес изисква Европа, успоредно с възстановяването на растежа, да създаде „европейски“ план за намаляване на дълга, който да подпомогне плановете на държавите членки¹⁶.
- 6.5.5 Тази мярка дава възможност поне да се намали нарушаването на конкуренцията чрез степента на финансиране на дълга и инвестициите, което и днес е истински финансов „марж“, увеличаващ вече съществуващите дисбаланси, в това число онези в платежния баланс.
- 6.5.6 Освен това ЕИСК счита, че е необходимо да се преразгледа и **въпросът за условията, поставен от ЕЦБ** и ЕС. Неприемливо е на банките да се предоставят средства с много нисък лихвен процент, без да се поставя никакво условие, например що се отнася до предназначението на средствата. Всъщност поне част от тях би трябвало да бъде предназначена за инвестициите, докато на държавите се налагат много строги условия при закупуване на облигации върху държавния дълг от страна на ЕЦБ („Преки парични операции“), въпреки че това е друг въпрос. Това са условия, които се оправдават главно с факта, че трябва да се отговори на логиката на един променящ се и безскрупулен, анонимен и много динамичен „пазар“, който всъщност малко прилича на истински пазар¹⁷. ЕС не може да участва в такава игра: строги ограничения и правила за гражданите и предприятията по време на кризата, неутралност за инвеститори/спекуланти, които се крият зад търговските банки и международните инвестиционни фондове, въпреки заявената от управителя решимост да защитава еврото в най-тежките моменти на атаката.

¹⁶ Вж. становище на ЕИСК относно „Растеж и държавен дълг в ЕС – две новаторски предложения“ ([ОВ С 143, 22.5.2012 г., стр. 10](#)).

¹⁷ „Пазарите не са в услуга на народа, а срещу него. Наш дълг е да пренесем в пазарите и финансите духа на солидарност на социалната икономика, Angela Merkel, канцлер на Германия.

- 6.5.7 Вместо това би било необходимо, действието на ЕЦБ да може да подкрепи справедливо икономиката на различните държави, за да се намалят съществуващите нарушения и дисбаланси, като се започне с използването на вече съществуващите инструменти с цел да се преодолее настоящият дефицит на ЕС от гледна точка на неговия мандат и политика. Например би могло да се предвиди съживяване на вътрешнобанковия пазар в някои държави от еврозоната посредством отрицателни лихви върху овърнайт депозитите на ЕЦБ.
- 6.5.8 Освен това ЕИСК продължава да е убеден, че е необходимо незабавно да се разреши въпросът с **дълга**¹⁸ съгласно предложението му, и че за постигането на тази цел дейността на ЕЦБ и на Съвета са от ключово значение.
- 6.5.9 Комитетът счита, че е целесъобразно решенията на ЕЦБ да станат по-прозрачни. Например резултатите от гласуванията на заседанията на Управителния съвет на ЕЦБ биха могли да бъдат публикувани, за да се повиши отговорността на управителите на национални банки в еврозоната. Това ще ги подтикне да вземат решения въз основа на цялостните икономически условия в еврозоната, а не на развитието на националните им икономики.
- 6.5.10 Друг проблем, който би било подходящо да се припомни, засяга системата за гласуване в Управителния съвет на ЕЦБ¹⁹, по-специално що се отнася до несъизмеримостта между правото на глас и финансовия принос на държавите членки. Това е проблем, който вече е възниквал по отношение на платежната система в рамките на Европейския механизъм за стабилност (ЕМС) и би могъл в бъдеще да се появи отново, например в банковия съюз.
- 7. Икономическото бъдеще на ЕС: Икономически и социален съюз – растеж и заетост**
- 7.1 Убеден, че само стабилността не може да гарантира **възстановяването**, което зависи както от доверието към предприятията, така и от доверието на потребителите, ЕИСК счита, че **възстановяването** трябва да бъде **водено от екологично-социални инвестиции**²⁰. С оглед на ограничените перспективи на частния сектор и неизползваните възможности, предприятията не могат да разчитат на бъдещи печалби, произтичащи от настоящи инвестиции. И ако на свой ред гражданите не са сигурни, че могат да запазят работното си място или да намерят ново, те предпочитат по-скоро да спестяват или да намаляват своите дългове, отколкото да харчат. По-високият процент безработица само увеличава броя на лицата, които нямат възможност да харчат.

18 Вж. предложенията в становището на ЕИСК относно „Растеж и държавен дълг в ЕС - две новаторски предложения (ОВ С 143, 22.5.2012 г., стр. 10).

19 Решение на Европейския съвет от 21.03.2003

20 Вж. Резолюция на Европейския съвет в Амстердам през 1997, т. 9, и Заклученията на извънредния Европейски съвет, проведен в Люксембург през 1997 г., т. 37-40.

- 7.2 Ето защо, за да се насърчи доверието на предприятията и гражданите, възстановяването трябва да се направлява от инвестициите по примера на американския New Deal²¹. За тази цел ключовиса критериите, приети от ЕИБ със Специалната програма за действие от Амстердам (1997 г.), и мандатът за насърчаване на сближаването и конвергенцията в сферата на здравеопазването, образованието, обновяването на градската среда, околната среда и трансевропейските мрежи.
- 7.3 Това е цел, която може да бъде постигната, като **се пуснат в обращение прекомерните спестявания на световно равнище**, както е посочено в параграф 5.3. В действителност някои инвестиционни фондове търсят пазари в по-дългосрочен план за прекомерните спестявания, генерирани в други части на света. Това са взаимни предимства за инвеститорите от трети държави и за европейската икономика. В този контекст двете „сродни институции“ на Групата на Европейската инвестиционна банка, а именно ЕИБ и ЕИФ (Европейския инвестиционен фонд) могат да играят ключова роля.
- 7.4 Ето защо е необходимо да се приветства увеличаването на капитала на ЕИБ. Облигациите, свързани с проекти (*project bond*) също могат да играят важна роля във възстановяването. Необходимо е обаче „еврооблигации“ (*eurobonds*) да се нарича използването на излишъците на световно равнище за целите на инвестициите в ЕС, въпреки че пазарите вероятно ще използват съкратената форма „*€ bond*“. Известна е съпротивата на някои правителства по отношение на еврооблигациите (*eurobonds*), но това се дължи на погрешно предположение, тъй като еврооблигациите, необходими за подкрепа на растежа, се смесват с *Union bonds*, предназначени за дълга²².

21 Вж. предложенията в становището на ЕИСК относно „Растеж и държавен дълг в ЕС - две новаторски предложения (ОВ С 143, 22.5.2012 г., стр. 10).

22 Пак там.

- 7.5 Още от началото ЕИФ счита, че би могло да се емитират европейски облигации за финансиране на социалните инвестиции в дългосрочен план²³ чрез увеличаване на собствения капитал по отношение на сегашното равнище – което е сравнително ниско – с 3 милиарда евро без да е необходимо преразглеждане на Договорите²⁴. Никоя от големите държави членки, нито от другите държави от еврозоната, не включва в своя национален дълг финансиранятията от ЕИБ и същото би следвало да важи за финансиранятията на ЕИФ. Облигациите, емитирани от ЕИФ, както и тези, емитирани от ЕИБ, може да бъдат гарантирани от печалбите от финансирането на проекти.
- 7.6 **Иновации на продуктите и създаване на пазари:** считаме освен това, че Съюзът трябва да води по-малко неутрална политика в сферата на иновациите. През 70-те години индустриалните политики излязоха от мода поради факта, че правителствата не можеха да „дадат предимство на определени оператори“ или на „национални първенци“. Считаме обаче, че има основателни причини за преразглеждане на този подход²⁵.
- 7.7 На първо място, не е сигурно, че неинтервенционните политики са правилни. В миналото всъщност те бяха в основата на погрешни инвестиции във финансовия сектор. На второ място, необходимо е да се предприемат още по-решителни инициативи за борба с изменението на климата. На трето място, прекалено голям брой технологични проекти, представени в контекста на рамковите програми, бяха отхвърлени не заради това че заслужават, а по-скоро поради липса на собствени средства, проблем, който би могъл да бъде разрешен като се използва **европейски фонд за рисков капитал**, финансиран чрез емисия на облигации. На четвърто място, бързоразвиващите се икономики бяха в състояние да насърчават редица национални първенци, постигнали много добри резултати²⁶.

23 Stuart Holland (1993). *The European Imperative: Economic and Social Cohesion in the 1990s* („Европейският императив: икономическото и социалното обличаване през 90-те години“) Предговор от Jacques Delors. Nottingham: Spokesman Press.

24 Съгласно член 2, параграф 2 от Статута на Европейския инвестиционен фонд „Дейностите на Фонда могат да включват операции за получаване на заеми“. По принцип Фондът потвърди, че би могъл да емитира облигации с обикновено решение на Общото събрание и след одобрение на увеличаване на капитала, както неотдавна това направи ЕИБ. Все пак, въпреки че ЕС възнамерява да признае, че е важно да се емитират облигации, както за да се финансира възстановяване, направлявано от социалните инвестиции, така и за да се вкарат в обращение излишъците на световно равнище, необходимо е това решение да получи по-категорично одобрение. По принцип то може да бъде дадено от Европейския съвет по-скоро като „обща икономическа политика“ на Съюза за финансиране на възстановяването, отколкото единствено от Съвета Есоfip, и ако това се окаже полезно, това одобрение би могло да доведе до засилено сътрудничество, както в случая с неотдашното предложение за данък върху финансовите сделки, който би могъл да има и макроикономическа стойност.

25 Philippe Aghion, Julian Boulanger и Elie Cohen. *Rethinking Industrial Policy* (Преосмисляне на индустриалната политика). Bruegel Policy Brief, април 2011 г.

26 The Economist (2012), *The Rise of State Capitalism: The Emerging World's New Model* (Раждането на държавния капитализъм: Новият модел на бързоразвиващите се икономики), Специален доклад, 21-27 януари 2012 г.

- 7.8 Финансирането на инвестициите посредством прехвърляне на излишъците към еврооблигациите (*eurobonds*) би следвало да се направи достъпно за всички държави членки и да създаде **кумулятивни предимства в макроикономически, социален и политически план**, както и по отношение на заетостта, показвайки необходимостта от **насърчаване на „повече Европа“**, подход, който днес предизвиква растящ скептицизъм сред избирателите и някои правителства.
- 7.9 **Растежът може също да допринесе за засилване на стабилността.** Въз основа на принципа на ЕИБ, според който финансирането чрез облигации не трябва задължително да бъде включено в националния дълг, тъй като финансирането на еврооблигациите (*eurobond*), с което се цели насърчаване на възстановяването, би позволило да се намали по-лесно националният дълг и да се освободят национални данъчни приходи, за да се намалят или запазят на ниско равнище дефицитите, като в същото време се защитят ключовите социални разходи. Във връзка с това би било необходимо държавите и Евростат да определят общите параметри и критерии за по-справедлива и по-качествена оценка на данните.
- 7.10 От друга страна не беше отчетен фактът, че „хипотезата за финансово изместване“ (*crowding out*) предполага **пълна** заетост. Като се има предвид, че понастоящем в повечето държави членки се регистрират високи равнища на безработица, финансирането – отделно или съвместно – на облигации, свързани с проекти (*project bond*) на ЕИБ-ЕИФ, би могло да предизвика натрупване (*crowding in*) на инвестиции на частния сектор, доходи и работни места с мултиплициращ ефект на инвестициите до три пъти и положителни фискални мултипликатори, доколкото те генерират преки и непреки данъчни приходи²⁷.
- 7.11 В светлината на трудностите, които засягат някои страни, по-конкретно Гърция и Кипър, ЕИСК предлага да се преразгледат структурните корекции в краткосрочен план, поискани от Тройката, като се отчетат перспективите в по-дългосрочен план за тези държави след откриването на огромни, основно неексплоатирани запаси от петрол и газ, намиращи се в Източното Средиземноморие²⁸.

27

Blanchard, Blot, Creel и др. ,проучвания за Френската обсерватория на икономическата конюнктура.

28

В този контекст е неприемливо Тройката да изисква от Гърция да продаде на чуждестранни дружества собствения си мажоритарен дял в националната нефтена компания, реализирайки ограничена печалба от 50 милиарда евро. Гръцките граждани с право заключават, че става дума за действия, които са изгодни за пазарите ,но не и за самите граждани. По тази причина ЕИСК предлага Европейския съвет да отправи искане към Комисията за преоценка на структурното преустройство, искано от Гърция в краткосрочен план, така че да се отчетат извънредните приходи, предвидени в дългосрочен план.

8. Политическото бъдеще на ЕС

- 8.1 Поради тази причина ЕИСК е убеден, че не е достатъчно от време на време да се извършва операция по „поддръжка“. ЕС не може да остави празнотата, която съществува от времето на Договора от Маастрихт, без да се справи с предизвикателството, предизвикано от еврото, което кризата изостри, показвайки найвече вътрешните му „дефицити“, на първо място демократичния дефицит²⁹. На европейската интеграция трябва отново да се даде цел, за да не изчезне идеята за Европа.
- 8.2 ЕИСК счита, че единната валута ще бъде жизнеспособна само, ако се постигне сближаване на икономическия капацитет (*постижения*) на страните от еврозоната. Това изисква икономическа и политическа ангажираност. Ето защо е нужно да се създаде политически съюз, който да направи приемливи различията и да даде възможност, ако е необходимо, да се прехвърли част от богатството на силните към слабите райони чрез прозрачен и демократичен процес на вземане на решения и нова форма на солидарност между държавите³⁰.
- 8.3 Тази криза показва отново „старите различия“ между европейците. Отново проявяваме недостатъка да се връщаме към миналото, възкресявайки призраци или клишета, които считахме за изчезнали, като че ли строгите икономии и дългът се дължат на някакъв грях, а не на грешки на правителствата на двата „фронта“. Именно поради това държавите, които изпитват трудности, не могат да стоварват на ЕС или на Германия своите отговорности, както и най-богатите държави не могат да игнорират големите ползи, които извличат от еврото, отчасти за сметка на другите, поради съществуващите икономически дисбаланси. Ето защо имаме нужда от **нов капацитет за провеждане на политически и културни действия и диалог** между европейските народи, които несъмнено могат да извлекат взаимни предимства, както отдавна предложи германският поет Hölderlin³¹, вдъхновен от гръцката култура.
- 8.4 Необходимо е да се извърши качествен скок. Необходимо е **да се обедини** не само икономиката, но политиката и **СУВЕРЕНИТЕТА** на всеки. Не е нужно да се разисква какъв европейски „модел“ трябва да се осъществи, а по-скоро от какви инструменти се нуждаем: ефективни, демократични и прозрачни инструменти за вземане на решения в интерес на общото благо, за **обединяване на европейския народ**, а не за разделянето му.

29 „За пръв път в историята на ЕС присъстваме на разрушаване на демокрацията“, Jürgen Habermas.

30 „Една държава не може да извършва действия, които вредят на друга държава от еврозоната“, M. Draghi.

31 „...откакто разговаряме и се изслушваме един друг“, откъс от стихотворението „Празник на мира“ на поета F. Hölderlin (1770-1843).

8.5 По същите причини ЕИСК счита, че въпросът дали да се промени **Договорът** или не е неуместен. Разбира се, зависи от това, какво е необходимо да се извърши, за да се доизгради ИПС. Впрочем голяма част от нашите предложения могат да бъдат осъществени без да се променя Договорът (растеж, дълг и др.), а за други може да е достатъчно засиленото сътрудничество. Важна е целта, която трябва да се постигне за доброто на икономиката, еврото и гражданите на ЕС. Договорът е само инструментът. Това трябва да се обясни на гражданите по най-подходящия начин, като им се даде възможност да участват във вземането на решения пряко и/или чрез ЕП и националните парламенти.

8.6 ЕИСК счита, че еврозоната разполага с ресурси, **за да планира своето бъдеще**: по-голяма политическа интеграция, по-малко държавна намеса, социална пазарна икономика, за да се даде нов тласък на растежа и заетостта и за да се осъществи **политически, икономически и социален съюз**.

9. **Интеграция или разпадане?**

9.1 Без тази крачка напред кризата, по начина, по който беше посрещана досега, би могла да предизвика разпадане на еврозоната и следователно на ЕС. Не може да се прилага само политика на строги ограничения и на бюджетни съкращения, като тези, свързани с дълга, дори когато са целесъобразни. Трябва да се действа и с други инструменти (повишаване на търсенето в държавите кредитори) и в рамките на солидарността. Необходимо е да се обясни на гражданите на съответните държави, че бюджетните излишъци произтичат от дълга на другите и че атаките срещу еврото не зависят от равнището на дълга³² независимо, че той следва да се намали. Гражданите на южните държави трябва да накарат своите правителства да консолидират дълга, да управляват бюджета на държавите по-предпазливо; да се премахнат разхищенията и укриването на данъци, да се намалят данъците, да се увеличи растежът, заетостта, производителността и конкурентоспособността на техните системи, не само чрез няколко реформи, а посредством по-голяма солидарност и различна икономическа политика на ЕС и на ЕЦБ³³.

32 Примерът на Испания, която има по-малък дълг (68,5 % от БВП) отколкото Германия (81,2 % от БВП) е доказателство за това. Данни на Евростат за 2011 г.

33 В Доклада Spaak от 1956 г. беше признато, че интеграцията на икономики с различни равнища на ефективност може да задълбочи структурните, социалните и регионалните различия и че тя трябва да бъде компенсирана чрез общи структурни, социални и регионални политики.

- 9.2 В противен случай нито една държава не ще може да намали дълга си и да консолидира своя бюджет. Затова е необходимо да се **смекчат строгите ограничения** и да се промени икономическата политика. В противен случай рисковете може да нараснат. В това отношение можем да се поучим от историята³⁴ Необходимо е да се утвърди нова перспектива за **интеграция, положителна**, а не негативна, вредна или принудителна интеграция.
- 9.3 Трябва да се има предвид, че **днес в Европа никой не е защитен**, не е в безопасност, въпреки че се създаде особена ситуация. В действителност икономическият растеж на някои държави, отчасти насърчаван от еврото и слабостта на институциите на ЕС доведоха до това Германия, най-силната държава, да играе водеща роля в Европа, често спрямо „перифериите“ от юга, но не само по отношение на тях. Това подхранва страха на другите (H. Schmidt), по-специално поради начина, по който се възприема тази роля. Ето защо са необходими действия, за да се промени този начин на възприемане³⁵.
- 9.4 Според ЕИСК днес в Европа като че ли преобладават по-скоро егоизмът и националните интереси; изправени сме пред **„утопизъм на интересите“**. Икономическият подход надделя и постави на втори план ценностите, въз основа на които беше създадена Европа и на които се основава нейното съществуване; свидетели сме на една егоистична Европа, лишена от солидарност. Напреженията през последните години носят риск от опасно **„психологическо разграждане“** на ЕС, което засяга гражданите и правителствата и за което трябва да се намери лек чрез изслушване без самонадеяност и като се дават конкретни отговори.

34 1933 г.: последици от дефлационната политика, провеждана от германския канцлер Heinrich Brüning след кризата от 1929 г.

35 „Ние нямаме нужда от германска Европа, а от европейска Германия“, H. Kohl.

- 9.5 **Намираме се на кръстопът:** Всъщност ЕИСК си задава въпроса как е възможно изоставането и съмненията на Европа, най-силната икономика в света, да създадат опасност от погубване на Гърция, майка на нейните принципи, една малка от икономическа гледна точка общност³⁶, налагайки жертви на гражданите и предприятията, без да бъдат подпомогнати чрез план в помощ за растежа – единственият начин за изплащане на дълга – и план за облекчаване на тежките страдания на част от населението на Гърция и Европа. Трябва да се запитаме каква е тази Европа.

Брюксел, 4 април 2013 г.

Председател
на специализирана секция
„Икономически и паричен съюз,
икономическо и социално сближаване“

Michael Smyth

³⁶ 2 % от БВП на ЕС.